

WERKPLAN 2024

Rekenkamercommissie Waterschap Zuiderzeeland

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. Lopende onderzoeken	3
3. Onderzoeken 2024.....	4
4. Longlist onderzoeken	5
5. Planning en vervolg	6
6. Begroting 2024	7

1. Inleiding

Voor u ligt het werkplan 2024 van de Rekenkamercommissie van Waterschap Zuiderzeeland. Op grond van het onderzoeksprotocol stelt de Rekenkamercommissie (RKC) ieder jaar een werkplan op. Het werkplan bestaat uit een overzicht met dat jaar op te pakken onderzoeksonderwerpen.

In het werkplan is te lezen welke onderwerpen door de leden van de Algemene Vergadering zijn aangedragen, welke onderwerpen door de Rekenkamercommissie zelf zijn aangedragen en welke keuze hierin is gemaakt. Alle onderwerpen zijn op 19 december 2023 in een beeldvormende vergadering besproken met de leden van de Algemene Vergadering.

1.1 Taak en doelstelling RKC

De taak van de RKC is het (laten) uitvoeren van onafhankelijk en deskundig onderzoek. Op basis van de conclusies en bevindingen van dit onderzoek, worden aanbevelingen gedaan aan de Algemene Vergadering (AV). De onderzoeken dienen inzicht te geven in de prestaties van het door het waterschap gevoerde bestuur. Hierbij gaat het om onderzoek over:

- De doelmatigheid: zijn de presentaties met een zo gering mogelijke inzet van middelen bereikt?
- De doeltreffendheid: zijn de beoogde maatschappelijke effecten van het beleid behaald?
- De rechtmatigheid: is de uitvoering in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving en besluiten van de AV?

Het doel van de onderzoeken van de RKC is het versterken van het lerend vermogen van Waterschap Zuiderzeeland, ter bevordering van de kaderstellende en controlerende rol van de AV. De RKC hanteert de volgende drie uitgangspunten bij haar onderzoek:

- Zorgvuldigheid: betrouwbaarheid en volledigheid bij de verzameling van feiten op basis van de onderzoeksvragen.
- Objectiviteit: objectieve en gedegen analyse van de feiten.
- Transparante oordeelsvorming: analyse van feiten aan de hand van een expliciet normenkader, conclusies op basis van deze analyse.

De RKC voert hiertoe ex post en ex ante onderzoeken uit. Indien de RKC dit nuttig acht kan de RKC ook een rekenkamerbrief aanbieden aan de AV.

1.2 Wet versterking decentrale rekenkamers

Met de wet versterking decentrale rekenkamers worden provincies, waterschappen en gemeenten verplicht tot het instellen van een onafhankelijke rekenkamer. Deze wet gaat per 1 januari 2024 van kracht en kent een overgangstermijn van één jaar. Dit betekent dat de huidige Rekenkamercommissie van Waterschap Zuiderzeeland vóór 1 januari 2025 omgevormd moet worden tot een externe Rekenkamer conform de vereisten uit de wet. Voor het waterschap betekent dit dat een lid van de rekenkamer geen lid mag zijn van het dagelijks of algemeen bestuur van het betreffende waterschap. Het afgelopen jaar is vanuit de Algemene Vergadering een werkgroep aan de slag gegaan met het omvormen van de Rekenkamercommissie naar een Rekenkamer.

2. Lopende onderzoeken

In 2024 gaat de RKC verder met twee onderzoeken die eerder zijn gestart. Dit is het onderzoek naar het Actieplan Bodem en Water en het onderzoek naar de Watertoets.

Actieplan Bodem en Water / Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

Landelijk beleid en regelgeving over agrarische emissies schieten te kort om een goede waterkwaliteit te bereiken. Gewasbeschermingsmiddelen en in mindere mate nutriënten overschrijden in Flevoland de normen. Daarom doet waterschap Zuiderzeeland sinds 2013 een extra bovenwettelijke inspanning met het Actieplan Bodem en Water (ABW). Het ABW heeft als doel een duurzame landbouw in Flevoland te bevorderen door bewust bodemgebruik, een goede waterkwaliteit en waterconserving in het bodemprofiel. Het ABW is een gezamenlijk programma van waterschap Zuiderzeeland, provincie Flevoland en LTO Noord en betreft een regionale invulling van het landelijke Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). De focus lag in de beginjaren op voorlichting, daarna is dit meer verschoven naar concrete projecten met en voor ondernemers.

De Algemene Vergadering heeft op 15 december 2020 ingestemd met het continueren en opschalen van het ABW tot en met 2027. Dit mede op basis van interne evaluaties van het ABW tot nu toe. Voor de Rekenkamercommissie was het daarom niet het momentum om de verwachte effecten op de waterkwaliteit van het ABW te evalueren. Wel om door Agrimaco te laten onderzoeken hoe andere waterschappen soortgelijke programma's hebben ingevuld en wat hiervan geleerd kan worden. Hiermee kan het ABW in Flevoland een extra kwaliteitsimpuls krijgen. Naar verwachting wordt het onderzoek in Q3 van 2024 opgeleverd.

Onderzoek Watertoets

Aan het begin van deze eeuw kwam de commissie Waterbeheer 21ste Eeuw (WB21) tot het inzicht dat water een meer sturende rol in de ruimtelijke ordening moest krijgen. De commissie WB21 stelde daarom voor om het instrument 'watertoets' te gaan hanteren om de ruimtelijke aspecten van het waterbeheer beter voor het voetlicht te brengen bij het maken van ruimtelijke plannen. In 2001 werd de Startovereenkomst WB21 getekend, waarna de watertoets werd geïmplementeerd en gebruikt. Inmiddels hebben waterschappen zo'n twee decennia kennis en ervaringen opgedaan met het toepassen van de watertoets.

In het onderzoek naar de Watertoets kijkt GovernEUR hoe doeltreffend de inzet van de (digitale) watertoets de afgelopen 3 jaar is geweest om de belangen van Waterschap Zuiderzeeland te borgen bij plannen in de ruimtelijke ordening. Naar verwachting wordt het onderzoek in Q3 van 2024 opgeleverd.

3. Onderzoeken 2024

De leden van de AV zijn op 7 november door de RKC uitgenodigd input te leveren voor het werkplan van 2024. Hieruit zijn de volgende suggesties voor onderzoek naar voren gekomen:

- Effect op de waterkwaliteit vanuit Actieplan Bodem en Water
- Proces en rol rondom bodemdaling
- Zeer Zorgwekkende Stoffen en waterkwaliteit stedelijk gebied
- Netcongestie in relatie tot het rendement van Windpark Hanze

Vanuit de RKC zijn de volgende suggesties voor onderwerpen gedaan:

- Assetmanagement
- Projectmanagement dijkversterking (AV rol grote projecten)

Op basis van de bespreking in de AV vond de RKC het onderwerp Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) en het onderwerp bestuurlijke verantwoordelijkheid binnen het bodemdalingsdossier beide interessant om te onderzoeken. Gekozen is voor bodemdaling omdat dit direct en indirect de taken en verantwoordelijkheden van het Waterschap raakt in een complex bestuurlijke omgeving. Hoewel dit onderwerp altijd (en daarmee ook nooit) actueel is, geeft het Rijksbeleid 'Water en Bodem sturend' een goede aanleiding om vanuit de interbestuurlijke verhoudingen dit onderwerp vanuit perspectief van het Waterschap nader uit te diepen.

In de Algemene Vergadering van december 2023 zijn bovenstaande onderwerpen besproken. Rekening houdend met de uitkomsten van deze bespreking, is de RKC op onderstaande onderzoeken voor 2024 gekomen. Met €10.000 aan extra budget is er – naast de twee lopende onderzoeken – ruimte om het eerste deel van een derde onderzoek te starten. De RKC heeft hierbij gekozen voor een onderzoek naar de bestuurlijke verantwoordelijkheden binnen het bodemdalingsdossier. De andere suggesties voor onderzoeken hebben een plek op de longlist. Verdere toelichting hierop is te lezen in hoofdstuk 4.

In 2024 werkt de RKC aan de volgende drie onderzoeken:

1. Onderzoek *Actieplan Bodem en Water* (zie hoofdstuk 2 lopende onderzoeken)
2. Onderzoek *Watertoets* (zie hoofdstuk 2 lopende onderzoeken)
3. Onderzoek *Bestuurlijke verantwoordelijkheden binnen het bodemdalingsdossier*

Onderzoek bestuurlijke verantwoordelijkheden binnen het bodemdalingsdossier

De bodem van Flevoland is sinds de drooglegging in de vorige eeuw flink gedaald. Er zijn plaatsen waar dit ruim een meter is. De gevolgen van bodemdaling zijn op verschillende plaatsen in Flevoland zichtbaar en beïnvloeden de taakuitvoering van het waterschap. In sommige van deze gebieden zijn gebiedsprocessen gestart, waarbij de diverse overheden een rol en verantwoordelijkheid hebben. In de Algemene Vergadering leeft de vraag wat de bestuurlijke rol en verantwoordelijkheden van het waterschap en andere partijen op dit dossier is. De RKC zal hier een ex durante¹ onderzoek naar doen.

¹ Ex durante onderzoek richt zich op wat er moet gebeuren wanneer bijstelling nog mogelijk is, in plaats van onderzoek achteraf over wat er had moeten gebeuren.

4. Longlist onderzoeken

De RKC houdt de volgende longlist met onderzoeksuggesties in de gaten:

- Zeer zorgwekkende stoffen en waterkwaliteit stedelijk gebied. Onderzoek naar de waterkwaliteit in stedelijk gebied kan gericht zijn op de Kaderrichtlijn Water (KRW) of op de opkomende Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Deze overlappen niet geheel, voor ZZS zijn vaak nog geen wettelijke normen en daarmee zijn deze stoffen geen onderdeel van de KRW-toetsing. Wel zou het onder de zorgplicht van het waterschap kunnen vallen. Voor het onderdeel ZZS zou een risico analyse kunnen worden uitgevoerd naar wat er in het stedelijk gebied rondom waterkwaliteit speelt in relatie tot ZZS. Daarna kan onderzocht worden wat de bestuurlijke verantwoordelijkheid van het waterschap is rondom dit dossier. Met name wanneer het om stoffen gaat waar geen wettelijke normen over bestaan. En hoever gaat de zorgplicht van het waterschap?
- Waterkwaliteit landelijk gebied. Op dit moment wordt een vergelijkend onderzoek gedaan naar de werkwijzen in het Actieplan Bodem en Water bij diverse waterschappen. Hierbij zijn aanbevelingen voor de werkwijze van het ABW voor Waterschap Zuiderzeeland het doel, niet de effectiviteit van de ABW inspanning op de waterkwaliteit. Het effect van het actieplan op de waterkwaliteit is iets wat op de langere termijn kan worden onderzocht. Naar verwachting is het hierbij wel lastig om de precieze relatie tussen een maatregel en de waterkwaliteit te duiden.
- Assetmanagement. Mogelijk interessant onderzoek kan zijn hoe je als AV de controlerende en kaderstellende rol invult als het gaat om assetmanagement en grote projecten.
- Windpark Hanze. In 2021 is vanuit de AV ingebracht om onderzoek te doen naar de participatie van waterschap Zuiderzeeland in Windpark Hanze. In 2023 is vanuit de AV de suggestie gedaan onderzoek te doen naar netcongestie in relatie tot het rendement van Windpark Hanze. Tot op heden is een onderzoek voor beide onderwerpen te vroeg bevonden. De Randstedelijke Rekenkamer doet momenteel onderzoek naar de participatie van bewoners en ondernemers bij Windpark Hanze en de rol van de provincie daarbij. De RKC houdt dit onderzoek en de verdere ontwikkelingen met betrekking tot Windpark Hanze in de gaten.

5. Planning en vervolg

Voor ieder onderzoek werkt de RKC een onderzoeksopzet uit. De onderzoeksopzet omvat in ieder geval de volgende onderdelen: de probleemstelling, aanleiding en doel van het onderzoek, onderzoeksvragen, normenkader, onderzoeksaanpak, planning en een inschatting van de benodigde financiële middelen en capaciteitsbeslag. Afhankelijk van de vorm van het onderzoeksresultaat, bijvoorbeeld als het gaat om een Rekenkamerbrief, kan de onderzoeksopzet beperkt zijn.

De RKC geeft de secretaris-directeur de gelegenheid om te reageren op de onderzoeksopzet. Het gaat hierbij om de uitvoerbaarheid van de onderzoeksaanpak en de belasting van het onderzoek voor de organisatie (tijdsinzet en tijdsspanne). De definitieve onderzoeksopzet wordt ter kennisname naar de AV gestuurd.

6. Begroting 2024

In onderstaande tabel is de RKC begroting voor 2024 opgenomen.

Budget 2024		Verwachte kosten 2024*		Aanvraag budget***
		Vergoeding en reiskosten leden**	€10.000	
		Onderzoek Actieplan Bodem en Water (laatste deel)	€8.000	
		Onderzoek Watertoets (laatste deel)	€17.763	
		Onderzoek dossier bodemdaling (eerste helft)	€15.237	
		Contributie NVVR	€800	
		Studiekosten	€700	
Totaal	€42.500		€52.500	€10.000

* Alle kosten zijn inclusief BTW.

** Op basis van 12 vergaderingen op het Waterschapshuis.

*** In de Algemene Vergadering van 26 maart 2024 ligt een besluit voor over de aanvraag van €10.000 aan extra budget voor de uitvoering van het RKC Werkplan 2024.